

РАДНИЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

УРЕДНИШТВО

И АДМИНИСТРАЦИЈА

НАЛАЗЕ СЕ

У ШТАМПАРИЈИ

„ГУТЕНБЕРГ“

Број 5 пара

Ишлазе сваки дан

ИТАЛИЈА

Дуго се Италија колебала коме ће се царству приволети: Тројном Споразуму или Двојном Савезу. И ево већ десети месец како се погађа кога ће дана и Италија ступити у акцију... За све то време Италија подноси колосалне жртве. Не рачунајући, она ипак пати од привредне кризе. У Карари гладује десет хиљада каменорезаца; у Тоскани затворене фабрике шешира; у Венецији и Риму већина фабрика скратила је своју производњу; у Милану и Турину отпуштају се радници због неманја рада... У Италију су престали долазити путници, који даваху око 600 милиона прихода Талијанцима. Из свију земаља вратили су се емигранти — радници. Армија од 300.000 радника гладује. У Америци криза, и одатле се враћају радници. Сви ови радници, који су годишње слали својим кућама око пола милијарде, вратили су се у Италију. Они су сада без новца и њих треба хранити... Железнице дају дефицит. Поморска трговина је застала. Како ван Италије тако и у самој Италији за све то време гатају: кад ће на крају крајева да се реши и Италија и кога ће дана и она ступити у акцију?

Разлог зашто се тако дуго Италија колеба треба тражити између осталог и у томе што за њу постоји не само аустријска опасност већ и француска.

Француска опасност испољава се у утакмици између Италије и Француске око Средоземног Мора. Ова је утакмица не само економске већ и политичке природе. У току 19-ог века Француска се прилично утврдила на афричким обалама завладавши Алжиром, Тунисом и појачавши своју сферу политичког и економског утицаја у Сирији. Али и уједињена Италија маштала је да се дочепа богате колоније на северној обали Африке—Туниса. Те њене империјалистичке маште претрпеле су банкротство. Италија је после дугог времена завладала оним деловима афричке територије које нико није хтео приграбити. Дикле, у Северној Африци и у борби око Средоземног Мора сукобили су се француско-талијански интереси.

Ако пак погледамо на мапу Европе, ми ћемо видети како Аустрија притискује Италију са Севера из својих тиролских провинција, притискује је са Северо-Истока из тростанске области, са Истока из Далмације. Ето то је аустријска опасност за Италију.

Владајући тријентинском облашћу, Аустрија има природне тврђаве на самој граници Италије. Долина реке Ена, то су отворена врата из Аустрије у Италију. Венецијанска област је сасвим незаштићена. Трст и Пола, Бока Которска и Дубровник својим утврђењима увек представљају озбиљну опасност за Италију.

У економском погледу Аустрија туче талијанску поморску трговину. Аустријска паробродска друштва транспортују италијанску робу у Индију, Африку и Америку. Нагло напредовање морске вароши Трста прети целој Северној Италији привредном смрћу.

У Италији су били свесни како француске тако и аустријске опасности. И зато је Италија одмах у почетку рата и објавила неутралност. Овај светски пожар затекао је Италију неспремном. Њезина финансијска средства била су поколебана. Италију је веома много коштала афричка авантура око заузећа Триполиса, која јој је прогутала две милијарде. Услед ове авантуре настала је економска криза, велика беспослица... Али поред свега тога Италија је бодро пратила светске догађаје, она је својом неутралношћу за све време овог рата трговала, она је тражила нове компензације. Двојни Савез давао јој је француске колоније у Северној Африци а Тројни Споразум готово цело Јадранско Море са две трећине Далмације, а сем тога још неке компензације у Малој Азији и Северној Африци.

Нема сумње да има доста разлога зашто се ове групе великих сила тако јако удварају око Италије. Италија има 116 пукова пешадије, 29 пукова коњице и 24 пука пољске артиљерије. Сем пољске артиљерије постоји још коњичко-артиљеријски пук — 8 батерија по 4 топа, градска артиљерија 98 чета и 3 пука брдске артиљерије. Сем ових главних врста оружја још постоје инжињерске, санитарске, интендантске и т.д. једнице. Што се тиче флоте Италија је имала још у 1913 8 оклопњаца, 4 крстарице, 4 оклопљених крстарица, 70 торпиљера, 15 подводних бродова.

И сад Италија вештачки искоришћава и своју неутралност и своју војну моћ! Седећи, она добија много више но ми ратујући — и добија од нас који ратујемо....

НА БРЗУ РУКУ

Цивилизација калибра 42

И

Цивилизација калибра 91.4

Одјек, орган српске демократије, доноси у јучерашњем броју један одушевлен чланак са насловом: Енглеска има највећи шов. У томе чланку Одјек усхићено доказује како наш моћни савезник има два шова који су већи од немачког чудовишта калибра 42 сантиметра, јер они имају калибар 91.4.

Благо нама... Тиме је у ишћи мах једном за свагда решено и питање кога је држава културнија: Енглеска или Немачка. Пошто Енглеска има већи шов и од 42, онда је и за слеђца јасно да она у погледу културе и демократије мора стајати на првом месту.

У гигантској борби која се води између цивилизације калибра 42 и цивилизације калибра 91.4, Србија је одлучно стајала уз цивилизацију калибра 91.4, и то јој може служити на част...

Ладне облоге

Француске штампе

Пресбиро нам саопштава ово: Листови објављују декларације г. Пашића у Скупштини и италио-српским односима:

Ган у уводном чланку пише: Обавештења о споразуму између Италије и Тројног Споразума само су новинарска обавештења.

Пошто је подсетио на војничке успехе и заслуге Срба, констатује да се истовремено са тријумфом нашег оружја повећала наша привлачност према Југословенима, да се ми данас радујемо у души што ће Југословени дуалистичке монархије најзад дочекати остварење своје етничке обнове уједињењем у српску монархију, и да ми патимо при помисли, да наше маде могу да буду сведене споразумима између сила, које су одмах првог дана племенито похитале нама у помоћ и новозараћених држава, који ће убрзати крај овог монструозног рата.

Г. Пашић је тамо исто јасно одговорио, у колико је ситуација допуштала, да се публика треба да чува од распрострих вести и позвао је парламенат да не брза са својим судом и да стрпељиво чека званична обавештења о трансакцијама којима се сад бави штампа. Ти паметни савети су били одобрени посланичким аплаузом.

Пашић заузима место у првом реду међу најистакнутијим државницима који су се истакли последњих година (!) он је доказао да се нарочито бринуо за резултате (!!) Код њега није било ни тврдоглавости, ни непомирљивости; он не даје сигурно у руке за несигурно. *Зар није он био расположен да сјуди у преговоре са Буварском, како би се постигао споразум померајући македонске границе утврђене Букурешким уговором. Говор његов у Скупштини потврђује то мишљење.*

Ма на који се начин постигао споразум, о коме дискутује, он је уверен, да он неће утицати на онај главни интерес, који он има са гледишта олакшања и убрзања победе права народа (!) и да као и сви људски споразуми и он не дозвољава интегрално све аспирације свакога заинтересованог и не остварује айсолутилни идеал правде, који нико не може захтевати у друштву појединаца. Он је сигуран, као и Веснић, који је прекјуче на конференцији Омана исказао своје уверење, да на шуме шрновићом појми беда његови словенски земљаци треба да буду сјакојни када су Француска, Русија и Енглеска наши пријатељи. (Нама пријатељство а Талијанцима Далмацији Ур.) Као што г. Пашић закључује, те силе, као и оне које им могу прићи, имају интерес да међу народима осигурају слогу, која ће углавити мир достојан овога ужасног рата.

Скопље гладује

Кореспонденција из Скопља

Има већ неколико дана како ми у Скопљу без разлике имовнога стања формално гладујемо. Пекарнице не раде, јер немају брашна а брашна нема јер млинови не раде; млинови не раде што се не могу снабдевати житом т.ј. снабдевају се житом али им га војне власти реквирирају, а и пренос је отежан због крајње неуређеног саобраћаја на жељезници. И тако, док ми гладујемо, Српски Југ нас успављује причама о благостању у вароши и о свима мерама, које су разни одбори предузели да се глад отклони.

Сем Месног Одбора, који је заиста узео похвалну иницијативу да из приватних средстава својих чланова набавља брашно и продаје га становништву без зараде, ниједан други одбор, а имамо их безброј, није ништа урадио. Истина, задригле госпође и госпођице из Скопља продавале су цео дан на Ђурђев дан неке заставице, незнам у чију корист.

Избеглице су неке отишле а многе их је и остало, а пошто не добијају никакве помоћи принуђени су неки и да просе.

Све друге новости, које бих вам могао саопштити ишчезавају према глади. Господо, спасите нас глади!

Крађе на железници

Сигурнија рабацијска кол

Пишу нам из Феризовића да су на линији Приштина—Феризовић јако учестале крађе на железници. Тако, продавац дувана за срез неродимски Анђелко Патрговић добија дуван из Приштине из велико-продаје и готово у сваком сандуку му фали по неколико кила дувана. Тај дуван непознати лопови краду по вагонима и магацинима, а железничке власти се не старају да лопове пронађу и крађу сузбију, тако да су поједини грађани принуђени да волујским колима превозе еспап из Приштине и Скопља у Феризовић.

Неродимац

Повлашћена горосеча

• Шта се ради на Космају

Командант једног пука са својим официрским кором и официрима из околног кантомана основао је неку кантину за коју је посекао толико грађе на Космају да је то страшно! У данашњем времену та гора има своју вредност у најмању руку (5—6000) динара, а кад би се та гора секла у своје време кад порасте, вредела би од 60—80.000 хиљада динара. Како је Космај врло редак са гором то овдашњи свет неће имати где у дрва отићи да би се ђгрејао, а кад би и који отишао он ће се одмах предати суду за горосечу. А зашто ту грађу секу господа официри? Због тога да би задовољили себе и своју личну угодност. Они су створили бараку за банкете и уживање, а остали свет нека пропада и умире од глади и заразе.

Док се у Енглеској доноси нарочити закони против алкохола за време рата, јер је алкохол највећи непријатељ народним масама и у миру, дотле наши још стварају алкохоличарска друштва и отварају бараке да трују себе и своје војнике шпиритусом и фабрицираним вином!

Пошто су оваке бараке по све штетне како за војнике тако и за њихове старешине то молимо г. Министра Војног да се оваке бараке укину а командант тога пука узме на одговор како је смео и по чијем одобрењу сећи гору са Космаја.

Добро што је тражио!

Како пролазе провокатори

Она протува Петар Муњић, који је на прексиноћњем збору приређивао скандалозне сцене само да би онемогућио говор другу Душану Поповићу, добио је на крају крајева оно што је и тражио и што провокаторима увек и следује.

Још за време самог збора, он је изазвао опште негодовање и осуду. А после збора пришао му је сарадник једног београдског листа и тако га ишама-рао да овом полицијском типу су за дуго времена неће пасти на памет да квари и компромитује зборове слободних грађана.

Тај сарадник је, у једном опипљивом облику, изразио расположење целога прексиноћњег збора и дао одушке његовом револту.

ЕПИЛОГ

Тиче се и г. Мин. Унутраш. Дела

Пишу нам из Прилепа ово:

Занимајући се недавно на овом месту личношћу и радом председника прилепске општине, потврдићемо сада да смо били потпуно у праву, пошто је овај био принуђен да да оставку.

Тек је његово уклањање дало могућности да се открију многе ствари које потсећају на једну малу паланачку Панау. Како смо извештени, полицијски преглед рада у општини, а специјално финансијских операција, пружа таква факта да би власт могла одмах да хапси одговорне. Наиме, трошарински приход који би требало да износи око 100.000 динара, забележили су у књигама тримана у суми око 30.000 динара! Јер трошаринске књижнице које се у свима општинама нумеришу серијама и редним бројевима и чувају као хартије од вредности у каси, код нас у општини, штампале су се изгледа произвољно само са нумерама серија без реднога броја и налазиле су се у гомилама по собама председника, књиговође и благајника!

Као што се види, финансијске операције општине су пошле „правим путем“. Јер триндесетина каси је оштећена само на трошарини огромном сумом, а да не говоримо о другим приходима међу којима игра важну улогу приход од великог општинског непокретног имања које није ни означено ни заведено по књигама како би требало. Истрага полиције по овој ствари свакако ће изнети на светлост још коју ствар ове врсте.

Доносили овај епилог двогодишњег председниковања овога господина, намери смо да скренемо пажњу још и на ово:

Поменути бивши председник подлежи сада војној обавези. Међутим он бесправно и без објаве војне станице одилази у Ниш и тамо преко својих људи бива примљен код министара где гледа да се поново дочепа положаја да би успео да заташка прљаве финансијске операције и да би се спасао хапса. Г. Министар Унутрашњих Дела, — кад већ на његов протест наређује инспекцију окржног начелника да би дао могућност овоме човеку да подigne репутацију и плаши нас министарским ауторитетом, — боље би било да сем наведеног од консулнатских службеника у 1911 и 1912 г. потражи податке о историји његова одласка на солунски турски универзитет, као и на документи од 5 априла 1911 године који се налазе код старог српског свештеника г. Дамњана Пеливановића.

Нас се слабо тичу „национална чувства“ г. бив. председника, али не би желели да се поред свега овога, допусти да нас један човек без вредности малтретира место да искуси последице закона. Иначе немо бити доведени у могућност да се разрачунавамо и документима који неће бити погодни за јавност.

Осигурација!

Безбедност у Нишу

Један овдашњи хотелијер оштампао је ову опомену својим гостима:

„Моле се сви гости да добро чувају своје ствари. Новца пак треба да предаду гостионичару.“

И требао је само још додати:

„А душу Господу...“

Купујте и читајте „Радничке Новине“

ПОД РАТНОМ КОСОМ

МИТА ДИНИЋ ТИПОГРАФ

После својих четрдесет и неколико губитака, које је Дружина Типографских Радника претрпела за последњих девет месеци овог убијања невиних људи, бележи она још један осетан губитак.

Тек пре неки дан ожалости нас немила вест: да је 17. јануара ове године наш одлични и симпатични друг Мита Динић, типограф, по сили обвезник 4 прекобр. пука, умро као заробљеник у Нађмеђеру (Мађарска) у напону своје снаге, у тридесетој години.

Колико се Дружина Типографских Радника осећа погођена смрћу М. Динића, и колико су његове заслуге биле за њен развој задњих година — немогуће је константовати у неколико збијених редова, а нарочито је немогуће у овим приликама о томе доносити суд; тек тада, када се будемо понова прикупљали око своје организације, осетићемо сву тежину наших губитака у овоме рату, који нас је осетно проредио...

Ко није познавао Миту Динића, увек скромног, тихог, али вредног и доброг — неће жаљати за њим; али такви су можда „беле врале“. Јер он не само да је био исправан члан своје професионалне организације, него и један део њеног тела: дугогодишњи вредни функционер у њеном Надзорном Одбору. Међу првим члановима оснивачима и певачима типографског певачког хора „Јединства“ био је и Мита Динић; а душом и телом социјал-демократа, — њега на рад као таквог не покретаху никакве амбиције нити фанфаронада, већ само љубав и уверење о потреби онога рада коме је он служио прерано све док није отеран на људску кланицу.

Смрћу његовом Дружина Типографских Радника и „Јединство“ губе једног свог члана, чије ће им осуство бити тешко, а његов рад у њима једна светла успомена; а будуће генерације наше, када буду прелиставале дружинске записнике седница њених, увек ће наћи на име Дим. Динић, које ће им бити подстрек за нови рад.

Социјалистичка партија губи у њему једног ваљаног, одушевљеног и убеђеног члана и ревносног читаоца „Радничких Новина“; а његови скрушени стари родитељи, брата и два млађа брата, којима је најтеже његова смрт пала на душу — нека се теше тиме, да је он за собом оставио светао траг, по коме ћемо ићи ми, сећајући се њега и заједничке идеале остварити једног црвеног дана преко телеса и крви баш оних гладнијатора и безумника који толике животе уништише на крвавој ариени ове незапамћене у историји касације, крунишући тиме своје најнекултурније и најварварскије инстинкте на срамоту баш овог најкултурнијег века.

Несторовић

Димитрије Васиљевић

ТРГОВАЦ

20 овог месеца умро је у Призрену друг Димитрије Васиљевић, трговац. Друг Васиљевић био је добар члан нашега покрета и сем тога и марљив и савестан продавац „Радничких Новина“.

Изјављујемо наше искрено саучешће његовој породици, и његовом брату, другу Драгутину Васиљевићу садашњем продавцу нашега листа у Призрену.

ФЕЛТОН

Дани садашњице

(посвећено сени мога брата Ђорђа)

Свуд мртва пустош, уздаси и сузе,
Тренут нам сваки нове јаде носи,
О, клето време ти нам све, све узме —
Смрт зашла редом па ништи и коси.

— Умиру снови, а сунце се гаси
Свет ропски пузи, нигде мисли нове,
Док ноћ без звезда стерје мрке власи —
У понор пакла демон људе зове.

И докле светом милиони пате
Ја још верујем и надам се дану
И ако често мој рођени брате
Завидим теби на твоју смрт рану.

Јер знам да задњи прамичу се часи
Времену овом које болом плаче
И да се сунце само зато гаси —
Да би још сутра синуло што јаче.

Марко Шарчевић.

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

ЈУТРОШЊИ ТЕЛЕГРАМИ

Очајна борба у центру

Петроград, 25 априла. — Двадесет трећег априла непријатељ је задржавајући карактер фронталних напада, нападао на целом борбеном фронту али без икаквог успеха. Непријатељ већ показује симптом јакe заморености. Наши против-нападници све су чежни. За време нашег повлачења у правцу Лукле, велике непријатељске снаге заузеле су пут одступанице 48 дивизије и околиле су ту дивизију са свију страна. Међутим та дивизија, којом је командовао храбри генерал Корнилов, показала се да је достојна своје славне борбене прошлости, те је преко непријатељских лешева прокрчила себи пут и ујединило се 24 априла са својим корпусом. У правцу Стриа било је само пушкарања. На горњем току Ломнице 23 априла је непријатељ, који се подео на планину Јаворник, био одбијен у правцу Харсека.

Енглези потиснути код Ипра

Лондон, 22 априла. — Маршал Френч објавио је коминике, по коме је губишак у шерку од прошле недеље, који је проузорио услед немачке ујошребе загушљивих гасова, изазвао нужну исправку борбене линије пред Ипром. Та исправка јуче је успешно завршена. Нова линија иде заједно од Зомабекe.

Борба на северном руском фронту

Петроград, 25 априла. — Југозападно од Митаве наша офанзива се успешно развија у правцу Поњењ-Роснени. Двадесет четвртог априла водиле су се огорчене борбе западно од средњег Њемена. Примећене су непријатељске извиднице у крају горњег тока Шешупе у правцу Млаве. Одбили смо 24 априла нов немачки напад на мајур Помпани Лево од Висле влада потпуно мир. У Карпатима се продужује жива борба.

Пашићу праве комплименте! — обрали смо бостан!

Париз, 21. априла. — Поводом изјаве г. Пашића у Скупштини „Журнал де Деба“ пише:

Време је да се сетимо, да се Југословени, тежећи за својим ослобођењем, плаше изнад свега да не пређу под власт какве несловенске државе. Ако не могу постати независни или се ујединити у једну словенску државу, они претпостављају да остану у дуалистичкој монархији. Под режимом терора и унижавања Југословени су се заверили да се сви уједине или заједно погину. Њих није на то подстакла Србија, већ су јој она сами пришли као једином ленгеру спасења. Срби и Југословени држе да су у праву да једном без скрупула сврше са свирепим непријатељем. Њихове су наде у толико основаније, што Србија с величанственом неустрашивошћу брани ствар права и цивилизације на Истоку и што је већ жртвовао цвет своје омладине ствари коју заједнички брани са солидарним савезницима. Разумљиво је, дакле узбуђење Срба на вест да је једна велика сила, још неутрална, ставила као услов за своју интервенцију признање њених права, као своју „последњу реч“, на области Јадранског Мора, које су насељене са више од 90% Словена.

Пашић је државник, чије особине подсећају на Венизелосове. Предвидљив, постојан, умерен, увек лојалан, исправан, човек који улива и заслужује поверење. Удес је хтео да буде нагођен да своју земљу брани од намере, које се приписују држави према којој је он свагда

осећао најживље симпатије. Србија је с разлогом сматрала Италију као своју природну савезницу. У самој ствари једна пријатељска балканска Сланица била би Италији најдрагоценији излазак, најсолидарнији ослонац противу будућих аустро-немачких захтева. У Јадранском Мору има места за обе државе. Са Валоном би Италија имала стратегијску превласт. У економском и војничком погледу, она би поред слободне Сланице стекла положај, који би је штитио од будућих опасности.

Очекимо аутентичне потврде, као што то Пашић чини, пре сваке критике. Ми не можемо веровати, да би Италија, која је подигнута на принципу народности, желела да отежа своје односе са народима, који су неизлечиви непријатељи анексије. То би била политичка погрешка неизрачуљивог домашаја. Нека се сете кампоформијског мира и Бонапартине неразумљивости. Нека се свако опомене шта је сгало Аустрију напуштање Венеције.

Црногорци и Аустријанци

Цетиње, 25. априла. — У току 24 априла непријатељ је отворио артиљеријску ватру са которских утврђења противу Приче Главе, али без икаквог резултата. Једна непријатељска ратна лађа долазила је до „Порто Милене“ и ту хтела да зароби један наш брод, али кад је наша артиљерија отворила ватру, непријатељски ратни брод одмах је отпловио не успевши да изврши своју намеру.

Немачка флота пред Либавом

Петроград, 25 априла. — Службени коминике главног генералштаба од 24 априла гласи: Немачке крстарице и торпиљери, који се налазе пред Либавом, бомбардовали су пристаниште. Наша мина бацила је у ваздух један непријатељски торпиљер.

Немилосрдна борба на мору

Лондон, 22 априла. (Задоцнио). — Немачке подводне лађе продужују да воде немилостиви рат противу енглеских трговачких лађа, шлепова и рибарских лађа убијајући послугу са њих. Потопили су и норвешке пароброде „Америка“ и „Балдвин“. Листови шведски и норвешки јављају о нападама немачких подводних лађа на шведске и норвешке пароброде.

Шталмајстер за шталмајстера!

Петроград, 24 априла. — 8 октобра заробили смо у Ловићу шталмајстера саксонског краља Фридриха Августа III, генераллајнганта фон Хаука. Тај заробљеник је био интерниран у Ташкенту, где је уживао релативну слободу уколико то допушта уредба о ратним заробљеницима. Међутим, дознали смо да Немци примењују строг тамнички режим према пређашњем гувернеру Варшаве барону Корфу, који се налази у немачком ропству. С обзиром на разлику у поступању са Корфом у Немачкој и фон Хауком у Русији немачка влада је била извештена, да ће фон Хаук бити затворен у хелију ако у одређеном року Корфу не буде одобрен режим који у Русији ужива фон Хеук. Пошто Немачка није послала одговор у одређен року дворски шталмајстер саксонског краља, стављен је данас под хелијски режим у дисциплиномском затвору у Ташкенту.

ОГЛАСИ

Стан за самца тражи један професор. Обратити се одмах уредништву „Радничких Новина“.

Наша мила и никад непрежаљена супруга, мајка, снаја, јетрва и ташта

Александра Д. Настасијевић

испусти своју племениту душу после кратке, али тешке болести — пегавог тифуса — 14. марта о. г. у 44. години своје старости.

Паланка, Априла 1915.

ожаловљени:
Супруг, Димитрије; ћерка, Софија; девер, Филип; јетрва, Марица; зет Адам са осталом породицом.